

Instituut voor natuureducatie en duurzaamheid



hardenberg
gramsbergen

DE HOMMEL



Februari 2015



Twintigste jaargang Nummer 1
Verschijnt 4 x per jaar



De inhoud van deze Hommel



3	Voorwoord
4	Hommelzoekers
7	Ledenbestand + Nieuw redactielid
8	De spreekw., deel 3 (slot)
9	De reuzenzwam
10	De Vogelatlas telling
13	Aan de slag met duurzaamheid
14	IVNers stellen zich voor
16	Excursie- en PR-nieuws
18	Agenda algemene ledenvergadering
21	Jeugdpagina
22	De zwarte Els
23	Nestkastwerkgroep
24	Snoepwinkel
25	Boekentip + De mooiste en leukste APP's
27	Vlinders en libellen in De Hui
29	IVN-excursie: Bikkels van de Winter
31	Vrijwilligersuren IVN
32	Ruimte voor de Vecht (slot)
33	Buitengroetjes: Storm
34	JSje: Muizenpraat 2 + Haardhout
35	Bestuur, contactpersonen en ledenadministratie



**BOEKHANDEL
HEIJINK**
Kantoorleverancier
& Multimedia
HARDENBERG

VOOR AL UW NATUUR- EN MILIEUBOEKEN!

**VOORSTRAAT 32
TEL. 0523-261392**

**FORTUINSTRAAT 10
TEL. 0523-261612**

Voorwoord

Als ik dit voorwoord schrijf regent het al de hele dag pijpenstelen. Maar wie zal het zeggen: als u straks dit voorwoord leest ligt er misschien wel een pak sneeuw! En geniet u wellicht van het elegante sneeuwkllokje dat de kou weerstaat? Of verlangt u stiekem al een beetje naar het fraaie lentekllokje? Of de vroegeling?

Ik blik graag met u vooruit. De excursies zijn dit jaar puur natuur. We ontdekken samen Overijsselse parels waaronder het *Reestdal*, *Eerder Achterbroek* of het *Nieuwe Veen*. En we gaan op bezoek bij de burens in Flevoland en Drenthe. Ook de kleinoden van de natuur krijgen veel aandacht. Tijdens vier lezingen komen de kleintjes voorbij: micropaddenstoelen, bijen, hommels, vlinders en libellen en knoppen van bomen. Het is allemaal gepland en te lezen in de bijgeleverde folder.

Prachtige gezamenlijke projecten zijn in voorbereiding. Natuur en Milieu Overijssel helpt ons mee met het organiseren van een dag *Duurzaamheid* op 14 maart. We willen graag ontdekken hoe je duurzaamheid op een aantrekkelijke en alledaagse wijze kunt inbouwen in natuurbeleving- en educatie. De *groene visite* is een project, waarbij IVN-ers met een natuurkoffer op bezoek gaan bij aan huis gebonden ouderen en langdurig zieken. Zij brengen de natuur bij de mensen thuis. Op door de provincie gesubsidieerde *Insectendagen* in april, mei en september ontmoeten allerlei mensen elkaar. Zij maken insectenhôtels, verspreiden deze over Hardenberg, en bevorderen daarmee de biodiversiteit. En natuurlijk wordt er weer samengewerkt met De Koppel bij evenementen zoals de *Nacht van de Nacht*, het jaarlijkse *Vechtival* en het *Jeugdprogramma*.

Dat alles kan niet zonder de nodige publiciteit. *De Hommel* timmert aan de weg met een gewijzigde redactie. De *Website* heeft een nieuwe jas. We zitten op *Facebook* (like ons!) en we halen regelmatig positief de pers.

Dat alles kan evenmin zonder de inzet van vele vrijwilligers. Zij zijn vrijwel wekelijks actief in de natuur, of ze inventariseren, of ze registreren waarnemingen, of ze bereiden activiteiten voor, of ze verzorgen de PR, of ze bouwen een website, of ze vouwen excursiefolders, of ze besturen, of ze gidsen, of ze sponsoren! Of... tja te veel om op te sommen.

En allen genieten ze van de natuur! En allen ondersteunen ze het IVN! Wauw!

John Roeden
Waarnemend voorzitter



HOMMELZOEMLERS



Gereedschap en andere bezittingen van het IVN

Onze afdeling heeft in de loop van de jaren veel materiaal verzameld en zelf ontwikkeld, zo bezitten wij diverse hoogwaardige gereedschappen die in gebruik zijn door de werkgroep Landschapsonderhoud, b.v. kettingzagen, waarmee alleen gewerkt mag worden als men in het bezit is van een officieel erkend certificaat.

Tevens bezit onze vereniging een prachtige kijker, tegenwoordig ook wel spotting scope genoemd, en een hoogwaardige microscoop. Uitermate geschikt voor vogels kijken en determinatie.

Deze kijker en microscoop zijn beschikbaar voor alle leden.

Reserveren via Aart Bentsink: 0523 - 266360



U kunt De Hommel in kleur bekijken op internet. Ga naar ivnhardenberg.nl en klik vervolgens op: Organisatie > Redactie De Hommel

De volgende Hommel komt uit in de maand mei 2015.

U kunt uw kopij insturen tot uiterlijk 15 april 2015.

Aan te leveren artikelen graag in Word, lettergrootte 11, lettertype Times New Roman. Grootte (inclusief spaties) maximaal 2500 tekens zonder foto en 2300 tekens met foto.

Foto's per mail los aanleveren

Handgeschreven artikelen mogen ook.

Kopij bij voorkeur naar e-mailadres:

dehommel@ivnhardenberg.nl

De redactie dankt u al vast voor uw bijdrage.

Gesponsord door



Rabobank

verrassend
&
origineel

ROEL
VANDENBIGGELAAR
BLOEMEN & WONEN & CADEAUS

EUROPAWEG 21-23
7772 BN HARDENBERG
TELEFOON 0523-271400

Auto verzekeren Bij Vrieling

Bereken uw premie op
www.bijvrieling.nl



Leden bij IVN

IVN Hardenberg-Gransbergen behoort tot de grootste natuurverenigingen van ons land. Wij hebben momenteel meer dan 370 leden, naast 30 jeugdleden en 30 donateurs. Hieronder begroeten we de nieuwe leden, die zich onlangs hebben aangemeld.

Nieuwe jeugdleden:

Geen

Nieuwe leden:

Dhr. G.M. Groen, Hardenberg

Nieuwe donateurs:

Geen

Wie van de IVN leden meldt het volgende nieuwe lid aan? Op naar 400 leden!

Steun de doelstellingen van onze vereniging en van het landelijke IVN.

Steun natuur, milieu en landschap!

Alle info bij de ledenadministratie; zie ook de verenigingsinfo achter in dit blad!

*Hartelijk welkom
natuurliefhebbers!*



*Wij hopen dat u zich
gauw thuis zult voelen in
onze vereniging!*

Even voorstellen.

Mijn naam is Loekie van der Schoor. Met ingang van deze Hommel zit ik in de redactie. Samen met mijn man Thomas wonen wij met veel plezier al meer dan 20 jaar in Beerzerveld. Wij hebben twee honden, een kat, kippen, duiven op onze hobbyboerderij. Een aantal jaren geleden heeft een vos al onze eenden en kippen opgegeten, dit voorval heeft al eens in De Hommel gestaan. Wij willen nu weer voor het huis een aantal kippen houden samen met kalkoenen, omdat we deze reuring toch missen.

Het buitenleven bevalt ons als westerlingen uitstekend. Rondom ons huis zien wij regelmatig allerlei soorten vogeltjes zoals bijvoorbeeld staartmeesjes.

Ik hoop nog lang de redactie te kunnen versterken en ontmoet jullie graag bij een van de activiteiten van de IVN Hardenberg/Gransbergen.



De Spreeuw (*Sturnus Vulgaris*) deel 3 (slot)

Mijn spreeuwenkast hangt nog steeds uitnodigend aan de volwassen berkenboom. Niets wijst meer op de kraakactie door de boomklevers. Gezonde jongen zijn uitgevlogen. Wat wil je, de robuuste kast, type vrijstaande woning in het betere segment en twee zorgzame ouders hebben daar voor gezorgd. Boomklevers en ander gevleugelde woningzoekers, blijf weg dit jaar, ik wacht op de spreeuw met zijn kwetterend, pruttelend geluid. In het najaar heb ik ze in vluchten van honderden, misschien wel duizenden exemplaren zien zwermen. Kunstenaars in de lucht, schilders van de mooiste vormen met het geluid van een symfonieorkest, grandioos, magistraal, verbijsterend. Harmonieuze patronen, vloeiend, onnavolgbaar en dat door de vogels met de naam *Sturnus Vulgaris*. Maak er maar *Sturnus Royalis* van. Ik heb ze toegesproken: "Ik heb een spreeuwenkast, een echte, een bijzondere, speciaal voor een spreeuwenpaar. Laat me dit jaar niet in de steek, kom op tijd, er zijn kapers op de kust!" Mijn roep, mijn smeekbede, mijn verzoek, mijn bevel, het is verhoord. Spreeuwen in mijn kast. Ze vliegen af en aan. Verstandige beesten, ze hebben gekozen voor kwaliteit, een kast zoals er nergens anders een is. De beloning is er, 6 lichtblauwe eieren en zorgzame ouders. Nu vliegen ze af en aan. Met hoge snelheid. In volle vlucht op de invliegopening af. Een bek vol insecten, emelten of larven van bodembewoners. Hun bezoektijd is af te tellen, kop naar buiten en als een stuka, een duikend aanvalsvliegtuig, vallen ze naar beneden, maken een halve ellips om vervolgens weer in het weiland neer te strijken. Druk hippend, met nerveuze bewegingen, systematisch zoekend naar voedsel voor hun jongen. Het krijst in de kast, de ouden vliegen hun vleugels aan rafels, nageslacht, onverzadigbaar kroost, de prijs is vaak hoog, de soort gered, leven om door te geven. Gelukkig wonen ze hoog, droog, veilig, in een eikenhouten kast. Ik ga ze zien uitvliegen. Mooie sterke spreeuwen, dankzij hun toegewijde ouders, dankzij hun sublieme onderkomen. Zwermen zullen ze, net zo onnavolgbaar, net zo synchroon als hun ouders. En neerstrijken, op vaste slaappleatsen, alles er onder schijtend na het plunderen van fruitbomen. Zingen zullen ze, met hun onmiskenbare ratel- en fluittonen. En één vaste bewonderaar hebben ze, bouwer van de spreeuwenkast onder de spreeuwenkasten. Volgend jaar plaats ik een replica, uit dankbaarheid. Spreeuwen, willen jullie gegarandeerd succes. Kom, nestel!

Henk van Duuren



De reuzenzwam

De reuzenzwam is de grootste, bekende, paddenstoel die we kennen en recent op 3 plaatsen in de omgeving van Hardenberg is gevonden. De zwam hoort bij de gaatjeszwamfamilie, de Polyporus, en draagt de fraaie naam *Meripilus Giganteus*. De grootste afmetingen zijn 100 cm x 70 cm en het gewicht is dan 70 kg. Kijk voor een afbeelding in kleur op internet of op onze website. Het is een parasitaire houtschimmel met veel eenjarige, geelbruine vruchtlichamen die samen 1 m in diameter kunnen zijn. De zijdelings (vrijwel on-) gesteelde hoeden staan naast en dakpasgewijs boven elkaar, zijn waaier- tot half cirkelvormig, 10-30 cm breed en 1-3 cm dik. De bovenzijde is golvend en viltig (harig). De zwam komt uit een schimmelknol aan de voet van de boom. Oude exemplaren hebben hoeden die bijna bruinzwart zijn. (Verwarring; evt. met Eikhaas die grijsbruin is en kleiner)

De buisjes (3-5 / mm) zijn tot 3-5 mm lang. De kleur aan de onderkant is wit tot crème en verkleurt bij aanraking naar bruinzwart. Het vlees is vezelig, zacht en wittig. De kleur van de sporen is wit. In jong stadium zijn hoeden eetbaar met zurige smaak. De zwam zie je vooral bij beuk en een enkele keer bij eik, esdoorn, linde e.d. Als je de zwam ziet en geen



boomrest, dan groeit de zwam op de wortelresten die nog in de grond zitten. De vruchtlichamen zijn vanaf de zomer tot aan de vorst zichtbaar. De reuzenzwam veroorzaakt rot in de wortels en witrot in de boom. Uiteindelijk kunnen grote delen van het wortelgestel wegrotten waardoor de boom instabiel wordt en er sprake is van kans op zgn. windworp. Bij een gevorderde aantasting gaat de conditie van de boom sterk achteruit. Onderzoek (WUR) liet zien dat het vele jaren kan duren voor de boom de geest geeft en bekend zijn reuzenzwammen van tientallen jaren ouderdom. Wanneer een boom eenmaal aangeast is, is het een onomkeerbaar proces, bestrijding is niet mogelijk. De schimmel knijpt de houtvaten dicht waardoor transport van water en voedingsstoffen steeds minder wordt. Als uiteindelijk de kroon van de boom dood hout laat zien kan zgn. veteranensnoei nog helpen.

De kroon wordt kleiner gemaakt en de boom kan dus met minder voedingsstoffen toe. Overigens doet de boom zelf zijn best om te overleven en maakt extra wortels aan. Als de boom dood is blijft de zwam gewoon leven maar niet als parasiet maar als saprofyt (niet van levend maar van dood hout levend) Tenslotte; wat te zien is als een paddenstoel, is maar een eenjarig vruchtlichaam dat jaarlijks afsterft en vernieuwd wordt. De enorme hoeveelheid energie die hiervoor nodig is komt uit de zwamvlok in de grond via eindeloos veel superdunne vaten. (hyphen).

Gert Diepeveen

Wat?:algemene ledenvergadering!!
Wanneer?: dinsdag 17 maart!!
Waar?: De Koppel!!
Zie bladzijde 18 en 19

De Vogelatlas telling

Het Atlasproject van SOVON is 1 december 2012 gestart. De ambitie van SOVON is: eind 2015 zijn de vogels in elk van de 1685 atlasblokken (5 x 5 km) tijdens één winter- en één broedseizoen geteld door een kundige vrijwilliger. Het Atlasproject gaat waardevolle informatie opleveren over landelijke veranderingen in de vogelstand in de afgelopen veertig jaar.

Op maandag 11 augustus jl. verscheen er een uitgebreid artikel over de vogelatlas in de Volkskrant. Een van de coördinatoren, Harvey van Diek, ging op pad met journalist Caspar Janssen. Ze turfden allerlei algemene soorten en zelfs nog een nest (hoge broedcode!) van de zanglijster.

Atlasteren weten het natuurlijk allang, maar systematisch vogels tellen kan verrassend leuk zijn.

De temperaturen in 2014 werkten aanstekelijk voor de atlasteren. Het weer vormde een mooi excuus om lekker naar buiten te gaan.

*Misschien zijn er nog mensen die dit laatste jaar willen helpen met tellen.
Wij tellers missen natuurlijk wel soorten.*

Geen tijd om (nog) een blok te doen maar wel zin om een bijdrage te leveren aan de nieuwe Vogelatlas? Met BOEST kun je waarnemingen doorgeven en zo de soortenlijst van een atlasblok aanvullen. BOEST staat voor: Broedcodes Ophogen Extra Soorten Tellen.

Filmpjes met uitleg kun je vinden op de website van SOVON of de site: www.vogelatlas.nl.

Gemist en verwachtingen

In het getelde atlasblok **22-44** staan in de onderstaande lijst de ‘**nog verwachte soorten**’:

Barmsijs (Grote of Kleine), Klapekster, Krakeend, Slechtvalk, Zwarte Specht, Brandgans, Kleine Barmsijs, Kruisbek, Veldleeuwerik, Graspieper, Kleine Rietgans, Nonnetje, Watersnip, Grote Gele Kwikstaart, Kleine Zwaan, Putter, Wilde Zwaan, Havik, Kolgans, Raaf, Witte Kwikstaart.

Soorten waar wellicht nog een hoger aantal van gezien kan worden zijn:

Appelvink, Glanskop (1-3), IJsvogel, Ooievaar, Soepgans, Blauwe Kieken-dief, Goudvink (1-3), Kleine Bonte Specht (1-3), Patrijs (1-3), Sperwer (1-3), Buizerd (4-10), Groene Specht (1-3), Kuifnees (1-3), Rietgans (Taiga of Toendra) (101-250), Stormmeeuw, Dodaars, Grote Lijster (1-3), Matkop (1-3), Rietgors, Torenvalk (1-3), Geelgors (4-10), Holenduif (4-10), Nijlgans (11-25), Scholekster, Zwarte Mees.

In het getelde atlasblok **22-34** staan in de onderstaande lijst de ‘**nog verwachte soorten**’:

Barmsijs (Grote of Kleine), Kleine Zwaan, Kuifnees, Ransuil, Veldleeuwerik, Houtsnip, Kneu, Ooievaar, Sperwer, Zwarte Mees.

Soorten waar wellicht een hoger aantal van gezien kan worden zijn:

Brandgans, Goudhaan, Holenduif (1-3), Matkop (1-3), Staartmees (4-10), Geelgors (1-3), Goudvink (1-3), Keep, Rietgors (1-3), Wilde Zwaan (4-10).

Helpers gevraagd

De atlasblokken 22-44 en 22-34 zijn dus geteld, maar er zijn ook soorten en aantallen gemist. De getallen tussen haakjes zijn de geschatte aantallen, deze kunnen dus hoger zijn. De blokken liggen rond de gemeente Hardenberg, en de blokken zijn te vinden in een inventarisatieatlas op pagina 66.

Als er nog enthousiaste IVN-ers zijn die regelmatig het veld in gaan, de vogels zien en de aantallen willen noteren kunnen dit doorgeven op de site. Je moet dan wel een inlogcode aanmaken.

De waarnemingen, soort en aantallen, mogen ook doorgegeven worden aan de atlastellers van het IVN; het e-mailadres is: bauk.reitsma@hetnet.nl

Verder is het mogelijk eens mee te gaan met de stoere tellers in het laatste jaar. De atlasblokken welke in 2015 geteld worden zijn **22-24 en 22-25. De vloeivelden in De Krim en het landgoed De Groote Scheere** zijn belangrijke gebieden in deze blokken.

Informatie kun je krijgen van:

Baukje Reitsma, tel 0524-562444 of e-mail: bauk.reitsma@hetnet.nl

GEWOON DE BAANDER



Bij de Baander kennen ze nog de smaak van vroeger. Heerlijke en eerlijke biologische groentes en vlees voor stoofschotels.

En natuurlijk voor elke gelegenheid een smaakvol pakket.

De Baander Krommesteeg 1

77712 AV Hardenberg

Tel. 0523-273755

www.streekproductendebaander.nl



Web www.gaasbeekmedia.nl

Druk

Print

Sign

Sjop



Bezoekadres Bruchterweg 13
7772 BD Hardenberg

Telefoon 0523 - 271146

E-mail print@gaasbeekmedia.nl
Web www.gaasbeekmedia.nl

Aan de slag met duurzaamheid.

Sinds een paar jaar dragen we “duurzaamheid” in de naam van onze vereniging: Instituut voor natuureducatie en *duurzaamheid*. Veel leden zijn op zoek naar een manier om invulling te geven aan deze term op een manier die past bij het IVN.

Het landelijk bestuur van het IVN heeft in het laatste weekend van november een bijeenkomst georganiseerd om hiermee aan de slag te gaan. Het doel was om te kijken wat we al doen aan duurzaamheid binnen afdelingen, en op zoek te gaan naar manieren om duurzaamheidsthema's meer te verweven in bestaande activiteiten van het IVN.

Vrijdag 28 november werden alle deelnemers verwacht in Natuurvriendenhuis Morgenrood in Oisterwijk (bij Tilburg). Dit huis is van het NIVON. Het NIVON is een non-profit organisatie, ontstaan vanuit idealistische motieven voor mens en maatschappij. Het heeft natuurkampeer terreinen en “doe hetzelfde hotels”. Door een actieve bijdrage van de bezoekers te vragen, en met behulp van vrijwilligers is de prijs laag en daardoor laagdrempelig voor iedereen. (kijk voor meer informatie op www.nivon.nl) Het is de bedoeling dat het NIVON meer gaat samenwerken met het IVN.

Het hele weekend werd gevuld met lezingen, presentaties en een film. Alles gericht op duurzaamheid. Tussendoor was er veel ruimte om met collega IVNers te overleggen en kennis te maken. Er werden veel tips en ideeën aangeboden om duurzaamheid binnen je afdeling te implementeren. Sommige afdelingen zijn al heel ver, anderen doen nog bijna niets aan duurzaamheid. Alle tips en ideeën heb ik zoveel mogelijk op een rijtje gezet en doorgespeeld aan ons bestuur. Belangrijk is het om te weten dat we altijd bij collega afdelingen terecht kunnen voor tips en het samen organiseren van lezingen en cursussen.

Ik ben tot de conclusie gekomen dat onze afdeling eigenlijk heel goed bezig is op het gebied van duurzaamheid. Wat veel IVN-ers in de praktijk al doen is vaker de fiets nemen, afval zorgvuldig scheiden, oog hebben voor natuur- en milieuwaarden, energie besparen, vegetariër of flexetariër zijn, gebruik maken van het repaircafé, aandacht hebben voor lichtvervuiling en zonnepanelen plaatsen enzovoort. We zijn er ons soms nog niet zo goed van bewust dat dat allemaal past bij ‘duurzaamheid’. Er moeten wat betreft bewustwording dus nog een paar puntjes op de i (van het IVN) gezet worden.

Lydia de Waard-Levöleger

(Kijk ook eens op: <http://www.voetafdrukoverijssel.nl/>)



IVNers stellen zich voor.

Vandaag ga ik op bezoek bij Cees Bol. Het is een regenachtige dag en vanmiddag ga ik naar Sibculo. Ik hoop op een droog momentje voor de foto maar dat moet maar even wachten. Binnen word ik enthousiast ondersteboven gelopen door de twee honden, de Bobtails Sophie en Sarah. Het gezellige vrijstaande huis is compleet in kerstsfeer, vier kerstbomen in verschillende stijlen glinsteren je tegemoet. Cees is op 29 januari 1968 in Naaldwijk geboren. Zijn verdere jeugd heeft hij in Monster doorgebracht en samen met zijn twee zussen groeiden ze op tussen de kassen en de groenteveiling in de buurt. Vader was schipper en bracht

de groenten naar de veiling. Er was

werk genoeg want opa had een transportbedrijf. Het hele leven stond in het teken van groenten en fruit. Zelfs moeder hielp mee met het seizoenswerk; radijs, meloen of tomaten, regelmatig stond er tomatensoep op het menu. Cees ging naar school en trok als kleine jongen al veel de natuur in, de verrekijker ging mee op zoek naar vogels in de duinen. Na de Mavo, de Havo en de militaire dienst gaat Cees in de beveiliging werken. Wanneer we toch naar buiten gaan voor de foto vertelt Cees over de honden, ze zijn beroemd geworden in de media. Cees maakt prachtige foto's in de natuur, regelmatig staan de honden op de foto, ja en zet je dat op internet dan blijft dat niet onopgemerkt. Dankzij hun passie voor de honden kwam hij Hanneke tegen. Door zijn ontmoeting met Hanneke is Cees niet alleen verliefd geworden op haar maar ook op de fraaie natuur van Overijssel. Al zestien jaar woont hij met Hanneke op deze groene plek in een prachtige omgeving. De tuin is één en al natuur, veel bomen en struiken, met wel dertig verschillende clematis soorten, rambler rozen, de moerbeï en alle klimmers vinden een weg in de bomen. De tuin moet niet te netjes zijn en alles gaat zijn gang, veel dieren vinden hun weg tussen de natuurlijke vegetatie vertelt Cees. Doordat Cees veel de natuur introk was hij op zoek naar een passende vereniging, het liefst iets met vogels en inmiddels is hij alweer zo'n veertien jaar lid van het IVN. Cees vindt dat de natuur zo mooi in elkaar zit dat het alles de moeite van het bekijken waard is.

Cees heeft vanaf het begin de uilenwerkgroep opgericht en zocht mensen om de taken te verdelen. Ieder heeft zijn eigen gebied en zo doet Cees de steenuilen controle in de omliggende dorpen. Wordt Cees gebeld dan gaat hij er op af. De nestkasten worden gecontroleerd, hoeveel eieren er gelegd zijn, of de witte pasgeboren uiltjes al snel uitgroeien tot fraai gevederde kopieën van de ouders. Mits er voldoende muizen zijn, want dat is het hoofdvoedsel van de Steenuil. Het ringen van de jonge uilen is een vak op zich, dat doet Han Bouwma. Cees beklimt de ladder en vangt de jonge uiltjes uit de kast, dat is een fraai gezicht die mooie koppies die je verbaasd aankijken. Cees vertelt dat Nederland een prachtig klein land is, waar zoveel te ontdekken valt met haar wisselende seizoenen en haar grote verscheidenheid aan natuurgebieden zodat er genoeg te genieten valt. Natuurlijk trekken Cees en Hanneke er ook samen op uit, soms naar Oostenrijk, de honden mee en veel wandelen in de bergen. Maar het gebeurt regelmatig dat Cees om zes uur in de morgen met z'n fototoestel op pad gaat, Engbertsdijkswen ligt om de hoek en dan kom je niemand tegen. 's Morgens vroeg is de beste tijd om foto's te maken. Alleen dan kun je de fraaie zonsopgang en de vele vogels mooi observeren. Honderden foto's heeft Cees op de computer gezet zodat ik even kan meekijken in de wereld van de landschapsfotografie. Cees is altijd met de natuur verbonden geweest en hoopt dat nog lang te kunnen doen. We lopen nog even in de regen door de tuin en al lijkt alles in een winterdip, dat is maar schijn. De tuin is zich alvast aan het voorbereiden op een explosie van geuren en kleuren. Dat is een heerlijk vooruitzicht en terwijl Cees het hek achter mij sluit, ga ik naar huis met weer heel veel positieve informatie.

Jacqueline.



Excursie- en PR-nieuws

Het excursiejaar 2015 staat op punt van kiemen. De Hommel, facebook, de Website en de Nieuwsbrief staan al in winterbloei. Best aardig om een korte toelichting te geven op al deze groeikracht.

De folder komt samen met de eerste Hommel uit. Dat betekent dat een deel van het excursieprogramma al loopt. De winterwandeling en winterlezing zijn al geweest. Gemist? Geen nood! Het programma staat garant voor een keur aan bezoeken aan de parels in het Overijsselse landschap.

Bijzonder is de invulling van *gidsen, gidsen gidsen*. Het thema is duurzaamheid. Normaliter gidsen op deze dag gidsen andere gidsen, maar dit keer willen we ook andere geïnteresseerden uitnodigen voor deze dag. In de ochtend zijn twee inspirerende workshops in De Koppel over dit thema en in de middag wordt buiten het thema duurzaamheid gekoppeld aan natuurbeleving. Het definitieve programma wordt gepresenteerd in een nieuwsbrief, via Facebook en via de nieuwe Website (zie verder). Ben je geïnteresseerd in deze dag, neem dan contact op met John Roeden: 06 53 54 01 72. Er geldt een maximaal aantal deelnemers!

Er zijn ook drie *insectenhoteldagen*. Een dag van beperkte omvang op 25 april (een pilot). Een grootse dag op 30 mei voor kinderen, volwassenen, en mensen met een beperking. En nog een veelomvattende dag in september (datum nog niet bekend). Alle dagen worden gehouden op de Loozensche Linie. Op alle dagen worden allerlei modellen insectenhôtels gemaakt door en voor vele deelnemers ten behoeve van het welzijn en de bescherming van al die onmisbare hommels, bijen, libellen, vlinders en andere insecten. Hou het “insectennieuws” in de gaten op Facebook en de nieuwe Website.

En we gaan een hele dag op stap. Vorig jaar genoten we van de Nieuwe Wildernis in de bioscoopzaal van De Zandstuve. Ruben Smit betoverde ons met prachtige beelden en verhalen. In april, de tijd waarin winter en voorjaarsgasten elkaar ontmoeten in Nederland, gaan we naar de *Oostvaardersplassen*. Verheug je alvast op de balts van de fuut, de zang van de blauwborst en het saluut van het laatste nonnetje.

En natuurlijk is er weer een *ledenavond* (in Atelier Witharen) en een *Nacht van de Nacht* (in het Bostheater?). En nog veel meer.

Het is al een aantal keren genoemd: de *Nieuwe Website*. Google op IVN Harbergen en je bent zo op de homepage. Livia Leysen (opmaak) en John Roeden (teksten) hebben de basis gelegd. Neem een kijkje en volg de groei van deze voorjaarsbloei.

John Roeden



OVERWEG

JUMPER HARDENBERG



óók goed voor uw tuin !

Dierenspeciaalzaak en Tuinbenodigdheden

Haal het ECOstyle magazine
voor natuurvriendelijk tuinieren.



laat de natuur het werk doen

Hessenweg 17, Hardenberg. jumper@overweghardenberg.nl



Recreëren op of vanuit deze
prachtige natuurcamping is
een aanrader voor elke
natuurliefhebber.



Veel gespotte vogels zijn o.a.:
spechten, mezen, mussen, boom-
klever, boomkruiper, oeverzwaluw, grote zilverreiger,
roofvogels en uilen. Maar ook dassen, vossen, reeën en
andere zoogdieren kunt u hier verwachten.

Beleef de natuur met één van onze volgende acti-
viteiten:

**Dauwtrappen, Kerstwandeling, Bushcraft Belevingswandeling, Bushcraft Fotopre-
sentatie, Bushcraft voor Kids Verjaardagspartijtje, Workshops Houtsnijden,
Bushcraft voor Scholen, Bushcraft op Maat voor diverse Groepen, Het Naar Buiten
Familiespel of een Excursierit met de Voerman van Staatsbosbeheer.**

Martin Overweg, Rheezerweg 123, 7795 DB Diffelen, tel. 06-1323 1326

E-mail: info@deklashorst.nl

Internet: www.deklashorst.nl ; www.facebook.com/vechtdalbushcraft

Beste collega IVN-ers.

Op dinsdag 17 maart 2015 a.s. houden wij onze algemene ledenvergadering.

Aanvang: 20.00 uur.

Plaats: De Koppel, te Hardenberg.

De agenda voor deze avond is als volgt:

1. Opening

2. Vaststellen agenda

3. Verslag van de ledenvergadering 25 maart 2014 en 25 juni 2014

De verslagen van de vorige vergaderingen liggen voor u klaar vanaf
19.30 uur

4. Jaarverslag

Het jaarverslag wordt deze keer digitaal verstuurd of is te downloaden
vanaf de website

5. Financieel verslag en begroting

Het financiële verslag krijgt u uitgereikt tijdens de vergadering

6. Verslag kascommissie

7. Benoeming nieuwe kascontrolecommissie

De kascommissie bestond dit jaar uit Ineke Rood-Opzitter en Rutger
Bremer.

Ineke Rood is aftredend.

8. Werkplan/beleidsplan/De Hommel

Het werkplan/beleidsplan is herschreven voor de jaren 2013-2016.
Het bestuursplan ligt ter inzage vanaf **19.30 uur**. Graag vernemen
wij uw reacties op het een en ander.

9. Activiteiten in onze vereniging

Een jaarprogramma van 2015 kunt u alsnog krijgen. Graag vernemen
wij of alles naar wens is verlopen, of er zaken nog beter geregeld
kunnen worden, of u nog meer informatie wilt ontvangen van het
bestuur, kortom graag uw wensen!!!

10. Bestuursverkiezing

Volgens het rooster zijn in 2015 aftredend:

Aart Bentsink en Baukje Reitsma zijn aftredend

Aart Bentsink stelt zich herkiesbaar. Baukje Reitsma beraadt zich
nog of ze zich herkiesbaar stelt.

In juni 2014 ontstond er door omstandigheden een vacature voor de
functie als voorzitter.

Het bestuur draagt voor de functie als voorzitter voor: Aart Bentsink.

De leden kunnen een tegenkandidaat voordragen. De voordracht door tenminste vijf leden dient schriftelijk, voor aanvang van de ledenvergadering, bij het bestuur te worden ingediend.

Het bestuur heeft nog geen kandidaat gevonden voor de andere vacature(s).

De leden kunnen ook een voordracht doen voor deze vacature(s). De voordracht door tenminste vijf leden dient schriftelijk, voor aanvang van de ledenvergadering, bij het bestuur te worden ingediend.

11. Rondvraag

12. Sluiting

Wij verheugen ons op uw komst en hopen op een goede opkomst met veel inbreng van onze leden.

Met vriendelijke groet,

Het bestuur.

Toelichting op de agenda

In de extra ledenvergadering d.d. 25-6-2014 is door het voortijdig aftreden van de voorzitter Tinus Ekkelenkamp een vacature voorzitter ontstaan.

In het verslag van De Hommel nr. 4 kunnen jullie deze ontwikkelingen nalezen.

Volgens artikel 10.1 van de afdelingsstatuten zijn de overblijvende bestuursleden dan verplicht deze vacature als agendapunt op de eerstkomende algemene ledenvergadering te behandelen.

In de vacature dient dus te worden voorzien in deze volgende algemene ledenvergadering, gepland op **17 maart 2015**.

De voorzitter van het bestuur wordt gekozen en benoemd door de algemene ledenvergadering uit één of meer voordrachten, zoals ook vermeldt staat in de statuten.

In de agenda kunnen jullie lezen welke voordracht het huidige bestuur doet en welke voordracht uit de leden zal komen horen we tijdens de vergadering.

Het bestuur



**GENIET
VAN HET
COMFORT
VAN E-BIKES!**

SPECIALE AANBIEDING



Ons nieuwe adres: Bruchterweg 73c

Trek L600+

Uiterst comfortabele e-bike met de betrouwbare Ride+ technologie. Zeer luxe uitgevoerd met 8 versnellingen, uitneembare accu en met geïntegreerde verlichting in de voorvork.

Kies voor een gratis Thule easyfold fietsdrager t.w.v. € 649,- of ontvang € 500,- korting!

**SPECIALE
AANBIEDING**

~~2499,-~~

€ 1999,-

FIETSERZ 
WEET WAT DE FIETSER BEWEEGT

Jeugdpagina

Hallo jonge lui

Afgelopen zomer heb ik meerdere malen meegedaan aan de jeugdexcursies als hulp van de gids. Een aantal van jullie heeft mij al eens ontmoet. Ik ben echter geen natuurkenner, dus de namen van planten, dieren en insecten kunnen onze gidsen jullie veel beter uitleggen dan ik. Maar ik ben graag in de natuur en vind het erg leuk om iets met kinderen te ondernemen. Dus heb ik, nadat ik een vogelcursus bij het IVN gevolgd heb, aan de jeugdcommissie gevraagd of ze niet een beetje hulp konden gebruiken, en ik werd al heel snel ingedeeld!

Nu heeft men mij gevraagd jullie via dit blad op de hoogte te houden over de activiteiten die er de komende tijd voor de jeugd georganiseerd zullen worden.

Op 18 maart, dat is al over een paar weken, is er de **boomfeestdag**. We starten om 14 uur bij De Koppel en gaan dan naar buiten op zoek naar bijzondere bomen waarover onze gids Aart ons van alles kan vertellen.

Op 22 april kunnen jullie alles te weten komen over bijen, honing etc. Imker Jan Meilink vertelt in De Koppel. En jullie kunnen een mobile knutselen. Met dat wat je op deze middag allemaal geleerd hebt gaan we op 25 april in de Zwieseborg een insectenhotel bouwen. Het lijkt me erg leuk om er eentje in de tuin te hebben, en zo het gedrag van de diertjes te kunnen observeren. Meer informatie over de hotels vinden jullie in De Hommel van november. Ik heb maar twee activiteiten uit de folder die bij deze Hommel zit genoemd.

Ik zou zeggen, bekijk hem goed, en zet alvast de data van de excursies die je graag mee zou willen maken in jouw agenda, zodat je straks niet hoeft te zeggen: "O, jammer, vorige week was de boomfeestdag, en ik ben vergeten om me op te geven!"

Ik hoop jullie allemaal bij onze activiteiten te zien!

Tot binnenkort

Marlis Hoek.



De zwarte Els: een boom met geheimen

De zwarte Els is een algemeen, veel voorkomende boom die je tegenkomt op vochtige tot natte grond, in veengebieden, moerasbossen en langs sloten. Familie van de ook al zo gewone Berk. En toch is de zwarte Els alles behalve gewoon. Het bloedrode hout, de zwarte schors, het prachtige wintersilhouet van de takken vol met zwart-bruine elzenproppen en de mythische verhalen maken deze boom bijzonder.

De naam 'els' heeft alles te maken met de favoriete standplaats van de boom. Els is afgeleid van het Latijnse woord *almus*, en deze van *alor amme* wat betekent *ik word door de stroom verzorgd*. De toevoeging *zwarte* duidt op de donkerbruine schors van jonge bomen.

Bloedrood hout

Het hout kleurt na het kappen door het rode boomsap oranje-rood. Hierdoor wordt de zwarte Els omringd door magie, mythen en legenden. Zo ontstond het bijgeloof dat de boom een kwade geest herbergt die kinderen lokt. De Duitse dichter Goethe heeft hierover de ballade "Der erlkönig", de elzenkoning geschreven. In het begin van onze jaartelling gebruikten Germaanse priesters elzentwijgen als runenstaafjes om er de toekomst mee te voorspellen. Maar ook is de zwarte Els vereerd als de boom van Thor, dondergod en vruchtbaarheidsbrenger.

Wichelroede en midwinterhoorns

Het hout van de zwarte Els wordt op heel wat manieren gebruikt. Zo blijken elzentakken erg geschikt voor wichelroedes en worden de midwinterhoorns uit Twente vaak gemaakt van elzenhout. Doordat het hout onder water erg duurzaam is, werd het veel gebruikt voor heipalen, funderingen, boten en melkvaten.

Bomen volop in bloei

Het zal u waarschijnlijk niet snel opvallen, maar de zwarte Els bloeit soms al in januari. De bloemen aan het einde van de takken bestaan uit onopvallende kleine rode stampertjes (van de vrouwelijke katjes) en enkele meeldraden (van de mannelijke katjes). Mooie kleuren hebben bloemen ook niet nodig, want er hoeven geen insecten gelokt te worden. Die zijn er ook weinig, zo vroeg in het voorjaar. De boom heeft zich toegelegd op windbestuiving. De bevruchte vrouwelijke katjes groeien in het najaar uit tot de bekende Elzenproppen.

Livia Leysen

Nestkastwerkgroep. (kleine hollenbroeders)

In De Hommel nummer 3 van mei 2014 hebben we gelezen dat het broedseizoen 2013 het 24^e jaar was van ons nestkastonderzoek. Het broedseizoen 2014 was voor de werkgroep dus een jubileum ofwel het was de 25^e keer, hoera dus voor iedereen die hier aan meewerkt of heeft gewerkt. Deze mijlpaal is bij ons bestuur ook niet geheel onopgemerkt gebleven. Op 23 oktober is tijdens de feestavond, 30 jaar IVN met de prachtige lezing van Ruben Smit, door waarnemend voorzitter Jonhn Roeden de werkgroep in de schijnwerper gezet en bedankt voor de inzet van de afgelopen jaren. Herman Hijink heeft namens de werkgroep een prachtig boek in ontvangst genomen. Deze dank geven we graag door aan alle leden en oud leden van de werkgroep.

In De Hommel van mei 2014 hebben we de broedgegevens van de nestkasten in ons eigen gebied aangegeven en ook verteld dat er landelijk tevens gegevens worden verzameld. Deze landelijke verzameling wordt geregeld door NESTKAST, dit is het NETwerk voor STudies aan nestKASTbroeders. Om inzicht te geven in dit Landelijk Gebeuren hierbij enkele kengetallen :

70 nestkastwerkgroepen en individuele controleurs.
170 terreinen waar de controles plaatsvinden.
11800 nestkasten zijn er gecontroleerd.
9120 van deze kasten waren bezet, bezettingsgraad dus 77%.
59700 eieren zijn er geteld.
46800 jonge vogels zijn er uitgekomen.
40500 jonge vogels zijn er uiteindelijk uitgevlogen.

Soortenrijkdom: uit de bijgehouden telling blijkt dat er 20 verschillende soorten vogels gebruik gemaakt hebben van een nestkast. De toptien van de gebruikers bestaat uit : Koolmees, Pimpelmees, Bonte Vliegenvanger, Boomklever, Ringmus, Bosuil, Holenduif, Spreeuw, Gekraagde Roodstaart en Huismus. Het hoogste aantal soorten dat bij een werkgroep is aangetroffen is 13 stuks en dit was bij onze eigen werkgroep. Ook de eerste eilegging van de Pimpelmees, Spreeuw, Roodborst en Boomkruiper werd aangetroffen door onze eigen werkgroep. Gezien bovenstaande getallen voldoet het nestkastproject kennelijk nog steeds in een behoefte. Alle reden dus om er mee door te gaan. Het nieuwe broedseizoen staat zo weer voor de deur, we laten ons verrassen.

Geesje en Gerrit Lambers, coördinatoren nestkastwerkgroep.

Snoepwinkel

Waarom krijgt een specht geen koppijn? Monica Wesseling. Deze bestseller is een laagdrempelig feiten- en weetjesboek over de wereld van vogels. Er worden ongebruikelijke vragen beantwoord, zoals; kan een merel dronken worden?, gaat een koolmees wel eens vreemd? en hoeveel veren heeft een vogel? ISBN: 978 90 5210 919 0.

Welk dier was hier? www.staatsbosheer.nl/spoorzoeker. Ben je op zoek naar informatie over een dier of wil je een spoor onderzoeken? Dan is de nieuwe app Spoorzoeker van Staatsbosbeheer onmisbaar. De app bevat een aantal eenvoudige functies, bijvoorbeeld sporen determineren. Via een paar korte vragen heb je al snel een idee welk dier zijn afdruk heeft achtergelaten. De app is ontwikkeld voor kinderen, maar ook volwassenen kunnen er wat van leren.

Natuurfotografie voor kinderen. Quiniver Tuinder & Frederike Burger. Met dit doe-boek worden kinderen echte natuurfotografen. Een dure camera is niet nodig, wel nieuwsgierigheid en enthousiasme. Het boek is geschikt voor kinderen vanaf ongeveer 8 jaar, en voor ouders en leerkrachten.

Het overzichtsboek *Niet zonder elkaar - bloemen en insecten*, Louis Schoonhoven e.a. zal worden gelanceerd op 5 maart a.s. bij Naturalis Leiden en 7 maart op landelijke dag Vlinderstichting. Zonder insecten zouden vele bloemen simpelweg niet bestaan. Talloze insecten, op wereldschaal ca. 150.000 soorten, helpen bij de overdracht van stuifmeel van de ene bloem naar de andere. Zij zijn de motor die de rijke plantenwereld in stand houdt. Vele afdelingen kopen dit boek met extra korting in. Intekening sluit **13 februari 2015**. Willen jullie een of enkele exemplaren voor de voorintekeningprijs van 19,50 euro incl. verzendkosten? Geef dit dan door aan Baukje Reitsma, e-mail: bauk.reitsma@hetnet.nl of 0524-562444. Onze afdeling bestelt de boeken dan gezamenlijk. Er is dan een korting mogelijk bij 10 exemplaren of meer!

De driedelige *Ecologische Atlas van Drentse paddenstoelen* wordt in maart 2015 gepresenteerd. De atlas bevat 1300 pagina's, 1500 verspreidingskaartjes en circa 500 foto's. Deze is te koop voor de voorintekeningprijs van 75,00 euro exclusief verzendkosten. Deze verzendkosten kunnen we omzeilen, als we gezamenlijk bestellen. In de atlas worden veel paddenstoelen beschreven die in Drenthe en dus ook in onze omgeving voorkomen. Is er belangstelling voor deze (driedelige) atlas, geef dit dan door aan Baukje Reitsma.

Boekentip

Recent is een prachtig boek verschenen genaamd GASTEN VAN BIJENHOTELS.

P.van Breugel, Naturalis Leiden. ISBN 978-0—76261-09-6.

In totaal bijna 500 pagina's en vrijwel op iedere pagina meerdere 3-6 prima kleurenfoto's. Alle facetten van het bijenhotel worden uit de doeken gedaan en dank zij een forse subsidie is het boek iets minder dan 30 euro. Een aanrader voor de liefhebber.

De mooiste en leukste APPS...

Het gaat in deze rubriek niet om de mooiste, of de meest complete APPS. Het gaat erom dat de lezers elkaar informeren omtrent APPS die je al of niet tegen betaling kunt downloaden. De een gebruiksvriendelijker dan de ander. De een informatiever dan de ander.

Ook deze maand **App's** op het gebied van **Duurzaamheid**:

De APP: Keurmerkenwijzer : Een App van Milieucentraal. , biedt duurzaamheidskenmerken en duurzaamheidswijzer, geeft advies over o.a milieu, dierenwelzijn, sociale aspecten.



De APP : Recyclemanager : hoe je afval kunt scheiden

De App: Wateradvisor: Waar kan ik kraanwater drinken, interessante weetjes, wat moet ik weten als ik water wil kopen.

Met dank aan Cor Blok.

Graag uw tips voor App's naar a.bentsink@vodafonevast.nl

I.V.N. Voor U die van de natuur houdt



Adm. Helfrichstraat 35, Hardenberg-Tel.0523-260476

- * Afdrukken van alle digitale foto bestanden (v/a 5 minuten)
- * Pasfoto's
- * Foto van Foto(zonder beeld verlies!)
- * Omzetten van kleur naar zwart/wit en/of bruintoon.
- * Samenvoegen van verschillende foto's.
- * Restauratie
- * Foto's van dia's
- * Scannen van dia's en op CD of DVD zetten
- * Verwijderen van kleurzwemen, achtergronden of storende elementen.
- * Professioneel scannen van 6x6 en 6x4,5 negatieven
- * Scannen van kleinbeeld negatieven



SPECTOR by smartphoto

SERVICE- EN TANKCENTER DE GROOT



BRUCHTERWEG 99

7772 BK HARDENBERG

TEL.: 0523-261588

Vlinders en libellen in De Hui, juli 2014

Onder leiding van IVN natuurgidsen Gerrit en Baukje fietsten bijna alle deelnemers, een achttal in totaal, aan de excursie vanaf het verzamelpunt natuurinformatiecentrum De Koppel naar De Hui. Een aangename start op deze mooie zomerse dag.

De Hui is een prachtig natuurgebied met rivierduinen gelegen aan de Vecht en bezit een bijzondere flora en fauna. Het thema van deze excursie was vlinders en libellen en deze soorten hebben wij in voldoende mate kunnen bewonderen. Gezien

zijn o.a. koevinkjes, bonte en oranje zandoogjes, distelvlinders, atalanta's, koolwitjes, kleine vossen, citroenvlinders, icarusblauwtjes en dikkopjes. Ook libellen en juffers hebben wij waargenomen, zoals de opvallende platbuik en vele lantaarn-



tjes. Tijdens de excursie vertelden de gidsen over het ontstaan van het gebied met zijn rivierduinen en daarbij werden de bijzondere planten en dieren, zoals wilde tijm en de zeldzame knoflookpad, niet vergeten. Na enkele uren heerlijk gestruind te hebben in dit prachtige gebied kwam er een einde aan deze mooie excursie.

Rutger Bremer



PEARLE

OPTICIENS

Pearle Opticiens Hardenberg
Fortuinstraat 3a
Tel. (0523) 27 16 10



www.kampeerenoutdoorreiling.nl
www.kampeer-winkel.eu

Hardenberg Almelo

Hardenberg
± 4000m²

Almelo
± 900m²

Ook voor onderhoud en schadeherstel aan uw caravan of camper,
kunt u terecht bij Kampeer & Outdoor Reiling Hardenberg.

Kijk voor de actuele **aanbiedingen** op www.kampeerenoutdoorreiling.nl

Hardenberg:

- In- en verkoop caravans
- Caravanonderdelen
- Verhuur caravans
- Kampeer artikelen
- Outdoor artikelen
- Kleding
- Wandelschoenen

Winkel / Caravans / Verhuur / Werkplaats

Hardenberg
Loswal 2
7772 TT
T 0523 280398



Winkel

Almelo
Hospitaalweg 4
7807 TW
T 0546 815647

De grootste kampeerwinkel van Overijssel!

IVN-excursie: Bikkels van de Winter

Zaterdag 27 december 2014.

Zwaar bewolkt, harde wind uit het noordoosten en een temperatuur net boven nul. Met 7 mensen verzamelen we ons om 10:00 uur bij De Koppel. We gaan naar de Karshoek in Diffelen. Doel van de excursie is, hoe overleeft de natuur de winter. We zijn nog maar net de auto uitgestapt aan de Grote Esweg en het begint te sneeuwen. Grote vlokken die zelfs blijven liggen. En zo wordt het echte een kerstwandeling. Wat opvalt is dat er nog vrij veel paddenstoelen te zien zijn, waaronder de Tonderzwam, de Berkenzwam en de Doolhofzwam. Bij het zien van deze paddenstoelen doceert Jan van Hoek ons over symbiose, parasitisme en mycorrhiza. Misschien kan hij deze begrippen nog eens in De Hommel voor een breed publiek uitleggen.

We staan stil bij de watergang die het overvloedige water van de recreatieplas de Oldemeijer afwatert naar de Vecht. Het water is helder en stroomt snel. De watergang mondt uit in een oude Vechtmeander. Over een rivierduin volgen we de vechtmeander een poos. De natuur is echt in winterrust. Kale bomen, afgestorven riet, verwelkte bruine varens. Alleen de altijd groene Hulst kleurt het loofbos nog hier en daar groen.

Met behulp van een verrekijker zien we op de weilanden langs de Vecht twee Knobbelzwanen en een grote Zilverreiger en verder horen we regelmatig meerdere groepen ganzen in de lucht.

In de luwte van een jeneverbesstruik fantaseren we over het voorjaar, wanneer in het ven de paartijd van de Heikikker is en het mannetje van deze kikker zo mooi blauw verkleurt en wanneer de Boompieper vanuit de top van een struik onder melodieuze gezang omhoog vliegt om vervolgens als een parachute weer te landen. Maar nu is het winter, het sneeuwt nog steeds



en we beginnen langzamerhand echt koud te worden. Daarom gaan we in stevige pas, via de "Kleine Oldemeijer" weer terug naar de auto.

Peter Fleurke.



Bakkerij Slatman

Bruchterweg 67
Hardenberg

Anerbeensweg 34
Ane/Gramsbergen



Kurk en Fineervloeren | Behang | Houten vloeren
Kamerbreed Tapijt | Meubelstoffering | Laminaat
Gordijnen en Raamdecoratie | Schuifwandsystemen
Karpetten | Vinyl en Marmoleum | Slaapstudio

voor de totale woonbeleving...

Gramsbergerweg 62 Hardenberg
Tel: 0523 - 261 234
www.woonwinkelramaker.nl
info@woonwinkelramaker.nl



Minder vrijwilligersuren IVN

De groep vrijwillig landschapsonderhoud van het IVN maakte in 2014 aanmerkelijk minder uren dan het jaar ervoor. Werden er in 2013 in totaal 3154 uren besteed aan het landschapsonderhoud, eind 2014 stond de teller op 2730 uren. Deze achteruitgang had twee oorzaken. In de eerste plaats speelt de ouderdom een deel van de groep parten, waarbij sommige leden ook door ziekte voor soms langere tijd waren uitgeschakeld. Bovendien heeft de groep besloten om in de zomermaanden van juli en augustus 2014 vakantie te vieren in plaats van door te werken zoals in voorgaande jaren.

Van de 2730 overgebleven uren werd met 1056 uren een belangrijk deel besteed aan het werken in en rond het clubgebouw De Steenuil. Hier werden nestkasten getimmerd, onderhoud aan materiaal gepleegd en brandhout gezaagd en gekloofd.

Het verwijderen van Amerikaanse vogelkers uit het Gemeentebos vergde 282 uren. De werkzaamheden in het natuurgebied Collendoorn bedroegen 267 uren. In de Rheezerbelten werkte men 261 uren, in het Nieuwe Veen in Ebbenbroek 177 uren en in de Kampmanskuiltjes in de boswachterij Hardenberg werd 150 uren gewerkt. De rest aan uren werd besteed aan knotwilgen in Hardenberg en Bergentheim, onderhoud van het Garsteneiland in Gramsbergen, het Heemserbos, de Koppeltuin, het heideveld op De Klimberg en de rotonde in de Schuitestraat.

Jan Plaggenmarsch werd uitgeroepen tot vrijwilliger van het jaar 2014 en kreeg het daarbij behorende certificaat. Met 217 uren had hij een belangrijk aandeel in de totaalscore. Inmiddels is de groep al weer begonnen aan de natuurwerkzaamheden in 2015. Het werkschema tot 1 juli vermeldt wekelijks werk in steeds wisselende gebieden. Met het aantrekken van twee nieuwe krachten komt het aantal vrijwilligers weer op 25 en dat houdt in dat er voorlopig geen plaats is voor nieuwe vrijwilligers.

Wiebe Tolman



Wiebe reikt de prijs uit aan Jan Plaggenmarsch (links op de foto).

RUIMTE VOOR DE VECHT. (slot)

In 2009 is dus, zoals in het artikel in de vorige Hommel gezegd het Masterplan Ruimte voor de Vecht (RvdV) van start gegaan. Het doel van dit plan is om kwaliteit en bruikbaarheid van het Vechtdal aan te laten sluiten op de eisen van deze tijd. Let wel, onder “Vechtdal” wordt in het plan een strook van 5 km. links en rechts van de as van de rivier gerekend!! Dit moet ge-update worden. Er wordt een commissie Breed Bestuurlijk Overleg (BBO) geïnstalleerd die richting moet geven aan de ontwikkeling van het project en het provinciebestuur moet adviseren. In dit BBO zitten vertegenwoordigers van provincie, waterschappen, gemeenten, grootgrondbezitters, boeren, recreatie ondernemers, Natuur en milieu Overijssel en nog meer disciplines. Het wordt een geweldig ingewikkelde boel. Omdat de Kaderrichtlijn water van kracht is zoeken o.a. gemeenten en waterschappen elkaar op om de aanleg van retentiebekkens te koppelen aan natuurontwikkeling. Waterveiligheid blijft natuurlijk topprioriteit. De Vecht krijgt het predikaat halfnatuurlijke laaglandrivier. Dit geldt van Ommen tot de Duitse grens. Als laatste noem ik het Verkeersbesluit voor de Vecht door Velt en Vecht (2011). We zullen verder al die rapporten, nota's, visies, besluiten en wat al niet meer, maar overslaan. Zoals gezegd, Natuur en milieu Overijssel zit ook in het BBO en laat zich adviseren over het te voeren natuurbeleid door een Groenplatform bestaande uit zeven personen. En nu komen we dichterbij huis. Ans Naber heeft samen met mij geparticipeerd in dat adviesorgaan. Zij doet dit nog steeds, ik heb begin dit jaar mijn stokje doorgegeven aan Rein Lont. Vrijdag 12 september was er een time-out die door Ans Naber, Rein Lont en mij is bezocht. Bij Boerhoeve (stuw Vechterweerd) stond een grote tent te wachten. Daar werd terug gekeken en vooruit geblikt want het werk is nog lang niet klaar, lees maar. 2018 afronding van het Uitvoeringsprogramma RvdVecht. 2050 het eindproduct, de rivier is geworden wat de plannenmakers in 1994 voor ogen stond:

De Vecht als veilige optimaal beleefbare halfnatuurlijke laaglandrivier!

Ja, dat was even doorbijten maar toch leek het me nuttig deze “reis” met julie te maken. Nu is het hopelijk ook duidelijk wie er op de bres springt voor het behoud van waardevolle natuurgebieden. Tevens van al die werkzaamheden die in het Vechtdal plaatsvinden en nog komen. Het is niet zomaar hap-snap.



Vanaf de Amaliabrug Hardenberg

Kennis over dit ruimtelijke plan (RvdV) is niet de sterkste kant van natuurromanen, ik heb dat in de loop der jaren gemerkt. Toch blijft, ook bij het IVN een juiste kijk bij alles wat er in en om het Vechtdal gebeurt pure noodzaak.

Beste mensen, bedankt voor het lezen en als jullie weer eens genieten van alles wat ons mooie, kostbare en kwetsbare Vechtdal biedt denk dan af en toe aan al het werk dat hiervoor nodig was en nog is. De trein rijdt gelukkig de goede kant op!

Jan van Kamer

Storm.

De winter wil maar niet komen de ene na de andere stormdepressie trekt voorbij. Een fietstochtje zit er voorlopig niet in. De landerijen liggen er troosteloos bij en al wekenlang worstelen de grauwe ganzen tegen rukwinden en slagregens. Ze stijgen en dalen en vinden hun voedsel in het gras aan de overkant. Het lijkt alsof ze de vriendschapsbanden met elkaar versterken. Honderden grauwe



ganzen zijn aan de overkant neergestreken en vanuit de huiskamer is het een fraai gezicht. Tot laat in de donkere avond is hun “gak gak” geroep te horen. Op een groene strook achter de ganzen grazen een drietal reeën, hun donkere vacht licht even op wanneer het opklaart. Verderop bij Ina is een vreemd ritueel aan de gang. Iedere dag ligt er een verse vossendrol op het buxusheggetje en wel precies op dezelfde plek. Regelmatig wordt de drol verwijderd en vakkundig op botjes en muizenharen onderzocht. In afwachting van een verse drol is het bijna onmogelijk de boosdoener te achterhalen. Opblijven en de hele nacht naar buiten turen is geen optie. Let op, de vos is op rooftocht. Door het slechte weer hebben de vogels moeite de voedertafel te plunderen, hun natte veren plakken strak op hun koppies. Alles is kletsnat maar het smaakt net als anders en er wordt stevig gevochten om alle versnaperingen. De dode bladeren op de grond blijven maar cirkels draaien, terwijl de kale bomen in dit jaargetij hun fraaie contouren laten zien. Het blijft maar stormen en de dode takken waaien gevaarlijk over de weg. Maar vanavond gaat de wind wat liggen, dat lijkt me lekker rustig, even geen gebulder om het huis. Het is weer wat langer licht, we gaan de goede kant weer op, het voorjaar komt er straks weer aan.

Buitengroetjes Jacqueline.



Naturrasendünger von CUXIN



CUXIN Grün-Kalk fein

Gekörnter, einfach
streubarer Spezialkalk
für Rasen und Ziergarten.
Vorbeugend gegen
Versauerung. Mit hohem
Magnesiumanteil für eine
schöne Grasnarbe.



20 kg
für 200 - 400 qm



CUXIN Mikro- rasen- Dünger

Vertikutieren nicht
mehr notwendig!

- Mit indirekter Wirkung
gegen Moos und Filz.
- Mit lebenden Mikro-
organismen, die
Rasenfäulnis zersetzen.
- Lässt Ihren Rasen
wieder atmen.

20 kg
für 200 qm



CUXIN Rasendünger Spezial

- Mit Langzeitwirkung
- Minigran®:
strukturiert besser und
staubt weniger

10 kg
für 250 qm

Dorfstraße 22 **Wielen** Tel. 05948 / 93460

Muizenpraat 2.

Het is een goed muizenjaar. In het portaaltje bij de voordeur staat een blik vol met hazelnoten. Nou ja, het blik zat vol. Overal in het rek lagen halve noten en lege doppen tussen de laarzen. Al vrij snel zag Loekie de notenvoorraad slinken en om er nog wat van te redden verzamelde ze de restanten. Om er beter bij te kunnen leunde ze op de laarzen die te drogen lagen. Hier waren de muizen niet blij mee, want ze hadden zich lekker warm in de voet van de laarzen verschanst. Van schrik sprongen ze alle kanten op. Een enkeling durfde niet te springen en bleef zitten waar hij zat. Het is wel belangrijk dat de voordeur nu goed dicht blijft.

JSje



Heeft U nog wel voldoende hout? Het IVN heeft weer genoeg voorhanden
Onze prijzen zijn nog steeds: Eiken/beuken €50; gemengd €40 per m³
Brengen in Hardenberg kost €7 extra per vracht van 2 m³
IVN leden krijgen €5 per m³ korting. Interesse? Bel 06-20009596
Mailen mag ook: wiebetolman@ziggo.nl

Erelid: Kor te Velde

Samenstelling bestuur

Voorzitter:	Vacature
Vice-voorzitter/ excursies :	John Roeden, Broekdijk 7, 7695 TB Bruchterveld, tel.: 0523-231161, e-mail: roeden@xs4all.nl
Secretaris:	Baukje Reitsma, Anerveenseweg 25, 7788 AG Anerveen, tel. 0524-562444, secretariaat@ivnhardenberg.nl
Penningmeester:	Hans Soer, Bovenmaat 29, 7772 JG Hardenberg, tel. 0523-261095, e-mail: penningmeester@ivnhardenberg.nl
2e secretaris:	Aart Bentsink, Kleine Pollen 33, 7772 KJ Hardenberg, tel. 0523-266360, e-mail: a.bentsink@vodafonevast.nl
Bestuurslid/ jeugdzaken:	Yolande v.d. Aa, Zwanebloem 11, 7772 MT Hardenberg, tel. 0523-260722, e-mail: yvanderaa@ziggo.nl
Bestuurslid/ ledenadministratie:	Janny Leenheer, Zonnelaan 5, 7771 ER Hardenberg, tel. 0523-264726, e-mail: jannyleenheer@online.nl

Ledenadministratie: Janny Leenheer, Zonnelaan 5, 7771 ER, Hardenberg,
tel. 0523-264726, e-mail: ledenadministratie@ivnhardenberg.nl

Redactie de Hommel: Jacqueline Slootweg, Lambert Zandman en Loekie v.d. Schoor
Adres: Boerendijk 14, 7691 PB Bergentheim
tel. 0523-250893, e-mail: dehommel@ivnhardenberg.nl

Contactpersonen van onze IVN afdeling:

Vogels algemeen:	vacant	
Zangvogels (nestkasten):	Familie Lambers	0524-562067
Steenuil:	vacant	
Roofvogels:	Gerrit Hankamp	0523-265556
Weidevogels:	Bert Stegeman	06-53232567
Wilde planten:	Baukje Reitsma	0524-562444
Bomen:	Herman Hijink	0523-267661
Excursies:	John Roeden	0523-231161
Natuurgebieden:	Gerrit Hankamp	0523-265556
Vlinders:	Baukje Reitsma	0524-562444
Bijen:	Gerrit Hankamp	0523-265556
Vleermuizen:	Jan van Hoek	0523-267269
Padden, amfibieën:	Marinus Oogjes	0523-263661
Paddenstoelen:	Geertje van der Berg	0523-683585
Landschapsonderhoud:	Wiebe Tolman	0523-261005
Redactie De Hommel:	Jacqueline Slootweg	0523-250893
Publiciteit:	John Roeden	0523-231161
E-mailadres vereniging:	secretaris@ivnhardenberg.nl	
Website:	ivnhardenberg.nl	



**hardenberg
gramsbergen**



*De Hommel wordt ge-
drukt bij De Printsjop
in Hardenberg*

Iedere



na-

*Redactieadres:
Boerendijk 14
7691 PB Berghem*

tuurliefhebber is van

IVN!

harte welkom bij het

U ontvangt dan 4 x per jaar ons afdelingsblad "De Hommel" en 4 x per jaar het blad in kleur "Mens en Natuur" van het landelijke IVN.

U mag gratis meedoen aan alle excursies en andere IVN verenigingsactiviteiten en U kunt meedoen aan ons vrijwilligerswerk.

U ondersteunt onze vereniging met de volgende contributietarieven per jaar.

Leden € 17.50, huisgenoot-leden € 6.00, 3e uit één gezin € 3.00.

Jeugdleden € 6.00, 2e uit één gezin € 3.00.

Donateurs € 10.00.

Het lidmaatschapsjaar loopt vanaf 1 januari t/m 31 december. Opzeggingen vóór 15 november bij de ledenadministratie die bijgehouden wordt door mevr. Janny Leenheer (adresgegevens zie vorige pagina). De contributie wordt jaarlijks per automatische incasso geïnd. Het lidmaatschap vangt aan zodra de door u getekende machtigingskaart door de ledenadministratie is ontvangen.

Ons IBAN bankrekeningnummer is: NL24 RABO 0384977006.